

КАМПЕТЭНТА

Віктар ЛІСКОВІЧ, старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіццям:

— На разглядзе ў нашай Пастаяннай камісіі зараз знаходзяцца сем законапраектаў. Асноўныя — нарматыўна-правовыя акты «Аб ахове здароўя», «Аб псіхалагічнай дапамозе» і «Аб донарстве і прэпаратах крыві». Не так даўно былі адобраны змены закона «Аб лекавых сродках». Важна, што ўводзіцца ўмоўная дзяржрэгістрацыя арыгінальных лекавых сродкаў для лячэння, прафілактыкі ці дыягностыкі сур'ёзных інвалідызуючых захворванняў ці тых, што пагражаюць жыццю; сродкаў, прызначаных для лячэння рэдкіх захворванняў пры адсутнасці эфектыўных метадаў аказання медыцынскай дапамогі. Гэта адчуваецца цяпер, калі за больш кароткі тэрмін можна атрымаць рэгістрацыйны пасведчанні на тыя сродкі, якія вельмі неабходныя для ліквідацыі выбуху захворвання ці канкрэтнага лячэння групы хворых, што скароціць тэрміны набыцця гэтых лекаў.

Законапраект «Аб ахове здароўя» прадугледжвае комплексную планавую карэкціроўку існуючага нарматыўна-прававога акта, па сутнасці, гэта новая рэдакцыя закона. Сярод навацый, у прыватнасці, удзелена значная ўвага экспертызе якасці медыцынскай дапамогі, бо якасць — гэта развіццё медыцыны. Акрамя таго, інфарматызацыі і электроннай ахове здароўя адведзены цэлы шэраг пытанняў. Уводзіцца клініка-эканамічная экспертыза медыцынскай дапамогі — гэта ацэнка правільнасці аказанай медыцынскай дапамогі з аптымальнымі затратамі. Між іншым, прадугледжваецца і медыцынская акрэдытацыя дзяржаўных арганізацый аховы здароўя. Што з гэтага вынікае? Яны павінны адпавядаць свайму статусу. Калі ён не будзе пацвярджацца, то ўстанова аховы здароўя будзе акрэдытавацца на ніжэйшы парогавы ўзровень. Увядзенне акрэдытацыі паспрыяе ўмацаванню матэрыяльна-тэхнічнай базы, аснашчэнню абсталяваннем устаноў аховы здароўя, а ў канчатковым выніку гэта паўплывае і на якасць. Пакуль гаворка ідзе пра дзяржаўныя ўстановы аховы здароўя, таму што прыватныя развіваюцца згодна з патрабаваннямі часу.

Асобна хацелася б спыніцца на прапанове ўвядзення паняцця «ўніверсітэцкая клініка». На прыкладзе Гродзенскай абласной клінічнай бальніцы створана першая ў краіне эксперыментальная ўніверсітэцкая клініка. Мяркую, што вопыт будзе распаўсюджвацца ў краіне і далей, калі сінергізм патэнцыялу навукоўцаў і практыкаў пачне становаць адбывацца на развіцці медыцыны і яе якасці.

Таксама ў законапраекце прапануецца пашырыць кола суб'ектаў, якія ўпаўнаважаны на правядзенне медыцынскага агляду (у тым ліку ўрачэбна-экспертных, медыка-экспертных і ўрачэбна-лётных экспертных камісій). Па даручэнні кіраўніка дзяржавы ўводзіцца норма аб рэзідантуры. Адрозненнем яе ад традыцыйнай ардынатуры з'яўляецца магчымасць змены профілю медыцынскай спецыяльнасці.

Змены ў законе «Аб аказанні псіхятрычнай дапамогі» прадугледжваюць прывядзенне яго нормаў у адпаведнасць з прынятымі апошнім часам заканадаўчымі актамі, перш за ўсё ўказам Прэзідэнта «Аб удасканаленні ліцэнзавання», які выключае псіхалагічную дапамогу з пераліку ліцэнзаваных відаў дзейнасці, у сувязі з чым з закона выдалаюцца ўсе палажэнні аб неабходнасці атрымання псіхалагам адпаведнай ліцэнзіі для аказання псіхалагічнай дапамогі. Пры гэтым астатнія патрабаванні да гэтых спецыялістаў застаюцца без змен (напрыклад, адукацыя і іншыя).

Якаснасць і даступнасць — пастулаты сучаснай сістэмы аховы здароўя

Сёння ахова здароўя Рэспублікі Беларусь — гэта 4-узроўневая сістэма аказання медыцынскай дапамогі з арганізацыйнай выбудаванай структурай ад фельчарска-акушэрскіх пунктаў да рэспубліканскіх навукова-практычных цэнтраў.

Галоўнае ведамства ў сферы — Міністэрства аховы здароўя — рэалізуе дзяржаўны праграмы: «Здароўе народа і дэмаграфічная бяспека Рэспублікі Беларусь» і «Дзяржаўная праграма развіцця фармацэўтычнай прамысловасці Рэспублікі Беларусь на 2016—2020 гады». Працягвае дзейнічаць і Праграма па пераадоленні наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС на перыяд да 2020 года.

Асабліва ўвага ўдзяляецца даступнасці медыцынскай дапамогі, дааснашчэнню і развіццю міжраённых і міжрэгіянальных цэнтраў. На іх абнаўленне накіраваны і мадэрнізаваны закон «Аб ахове здароўя».

Тэрмін дзеяння ўсіх гэтых праграм скончыцца сёлета. Але ўжо апублікаваны вынікі за мінулы год. Эфектыўнасць рэалізацыі праграмы «Здароўе народа і дэмаграфічная бяспека» прызнана высокай. Так, з 2016 года пастаянна павялічваецца доля дактароў агульнай практыкі ад агульнай колькасці участкавых урачоў-тэрапеўтаў.

Па звестках Белстата, колькасць урачоў-практыкаў у Мінску на 2019 год склала 59,9 на 10 тысяч чалавек, і гэта самы высокі паказчык у краіне. На другім месцы Гродзеншчына

з каэфіцыентам 53,6. Апошняе месца па забяспечанасці дактарамі ў Мінскай вобласці — 33,7.

Расце ўдзельная вага пацыентаў са злаякаснымі пухлінамі на I—II стадыях захворвання ў агульнай колькасці пацыентаў з выяўленымі ў працэсе скрынінгу злаякаснымі новаўтварэннямі, зніжаецца смяротнасць хворых на сухоты, усё больш ВІЧ-пазітыўных пацыентаў ахоплівае камбінаваная антырэтравірусная тэрапія.

На фінансаванне праграмы планавалася летась выдаткаваць 6 мільярдаў 151 мільён рублёў. Асвоена крыху больш — 101,3 % ад сумы. Сярод асноўных мерапрыемстваў дзяржаўнага праекта «Здароўе народа і дэмаграфічная бяспека Рэспублікі Беларусь» — падрыхтоўка Нацыянальнай мадэлі службы планавання сям'і на 2019—2024 гады. Яна прадугледжвае развіццё ўмоў па абароне рэпрадуктыўнага здароўя насельніцтва. Праект уключае мерапрыемствы па ўдасканаленні прафілактыкі і лячэння адпаведных хвароб. Указам Прэзідэнта ў 2013 годзе грамадзяне маглі атрымаць ільготны крэдыт на ЭКА, а ўжо ў 2021 годзе Указ № 171 «Аб сацыяльнай падтрымцы асобных катэгорый грамадзян» дае магчымасць правесці адну бясплатную спробу ЭКА за кошт дзяржавы. Гэта, безумоўна, паўплывае на паляпшэнне дэмаграфічнай сітуацыі ў краіне. На жаль, сёння прыкладна кожная шостая пара ў Беларусі пакутуе ад бясплоднасці.

У амбулаторна-паліклінічных арганізацыях краіны працуе 3,7 тысячы ўрачоў агульнай практыкі. На 1 студзеня 2020 года іх доля ў колькасці дактароў, якія працуюць у сістэме аказання першаснай медыцынскай дапамогі, склала 82,5 працэнта.

Айчынай стаматалагічнай навуковай школай распраца-

ваны і ўкаранены новыя метады дэнтальнай імплантацыі і 3D-пратэзавання з выкарыстаннем лічбавых і ультратрагавых тэхналогій. Такія навацыі дазваляюць павысіць эфектыўнасць традыцыйнага лячэння.

Асабліва ўвага ўдзяляецца даступнасці медыцынскай дапамогі, дааснашчэнню і развіццю міжраённых і міжрэгіянальных цэнтраў. На іх абнаўленне накіраваны і мадэрнізаваны закон «Аб ахове здароўя».

У красавіку 2008 года ўпершыню ў Беларусі група ўрачоў 9-й гарадской клінічнай бальніцы правяла аперацыю па перасадцы печані, праз тры гады спецыялісты перасадзілі печань 20-месячнаму дзіцяці. У 2009 годзе ў РНПЦ «Кардыялогія» была паспяхова выканана першая ў Беларусі перасадка сэрца. У гэтым жа годзе на Беларусі правялі трансплантацыю комплексу падстраўнікавай залозы і ныркі — адну з самых рэдкіх у свеце аперацый. У студзені 2012 года прайшла першая аперацыя па перасадцы комплексу печань—нырка.

Праз дзесяць гадоў многія з названых маніпуляцый сталі звычайнай справай для ай-

чынных медыкаў. У 2019 годзе выканана 374 трансплантацыі ныркі (у тым ліку 11 трансплантацый ныркі дзецям), 93 трансплантацыі печані (у тым ліку 12 трансплантацый печані дзецям), 52 трансплантацыі сэрца, дзевяць трансплантацый лёгкіх, 148 трансплантацый гемапаэтычных ствалавых клетак.

Дарэчы, сёння больш за палову прэпаратаў, якія выкарыстоўваюць у ахове здароўя ў нашай краіне, створана айчыннымі фармацэўтамі.

Сёлета будзе завершаны пераход арганізацый аховы здароўя, якія аказваюць першасную меддапамогу, да агульнаўрачэбнай практыкі. Гэта зробіць меддапамогу больш даступнай і якаснай.

Якасць — асноўнае слова і ў абноўленым законе «Аб ахове здароўя». Як адзначыў міністр аховы здароўя Уладзімір Каранік, прадстаўляючы змены дэпутатам Палаты прадстаўнікоў у красавіку: «У законе прадугледжана стварэнне сістэмы кіравання якасцю аказання медыцынскай дапамогі. Адпаведна з ёй ствараецца вертыкаль якасці, якая непасрэдна падпарадкоўваецца Міністэрству аховы здароўя Рэспублікі Беларусь, каб забяспечыць бесстароннасць і аб'ектыўнасць пры правядзенні экспертызы якасці».

Галоўныя ўрачы медыка-рэабілітацыйных экспертных камісій (на іх аддзельна ўскладзена задача сачыць за якасцю дапамогі) будуць назначацца і здымацца з пасадаў міністрам аховы здароўя па ўзгадненні з мясцовымі ўладамі.

Як паведамляе статыстычны камітэт, чаканая працягласць жыцця беларусаў у 2019 годзе складала 69,3 года для мужчын і 79,4 для жанчын. Параўнайце гэтыя лічбы са звесткамі за 1995 год, калі працягласць жыцця складала адпаведна 62,9 года і 74,3 года. Згадзіцеся, добры паказчык эфектыўнасці медыцынскай сістэмы і яе дасягненняў!

**Марыя ДАДАЛКА.
Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.**

